

Raport z działalności kontrolnej Wojewody Zachodniopomorskiego w zakresie realizacji ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹ za lata 2019 - 2020

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

W latach 2019-2020 kontrole kompleksowe w domach pomocy społecznej województwa zachodniopomorskiego przeprowadzone były w zakresie zgodności jakości świadczonych usług z przepisami ustawy o pomocy społecznej, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej² oraz z innymi przepisami. Kontrolami objęto łącznie 8 domów pomocy społecznej. Nie wydano decyzji o nałożeniu kary za brak realizacji poprzednich zaleceń. W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano łącznie 14 zaleceń pokontrolnych.

Charakterystyka najczęściej występujących zaleceń:

w obszarze poziomu zatrudnienia i kwalifikacji kadr

- zwiększenie wymiaru zatrudnienia pracowników socjalnych, stosownie do art. 6 ust.2 pkt 1 rozporządzenia w sprawie domów pomocy społecznej,
- dostosowanie kwalifikacji wskazanego pracownika zespołu terapeutyczno-opiekuńczego do wymogów określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 15 maja 2018 r. w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych³,
- dostosowanie nazewnictwa stanowisk do wykazu stanowiącego załącznik do rozporządzenia w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych,

w obszarze standardu świadczonych usług bytowych

- sukcesywne eliminowanie barier architektonicznych poprzez przystosowanie szerokości drzwi we wskazanych w protokole pomieszczeniach, zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 1 lit.a rozporządzenia w sprawie domów pomocy społecznej oraz § 62 ust. 1 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie⁴,
- zapewnienie mieszkańcom używającym wyrobów tytoniowych możliwości korzystania z palarni, zgodnie z § 6 ust. 1 pkt 2 lit. h rozporządzenia w sprawie domów pomocy społecznej,
- stosowanie § 6 ust. 1 pkt 3 lit. b rozporządzenia w sprawie domów pomocy społecznej, w zakresie umieszczania mieszkańców w pokojach czteroosobowych,
- bezzwłoczne odstąpienie od stosowania praktyki polegającej na wyposażaniu ogólnodostępnych pomieszczeń Domu w sprzęt lub urządzenia zakupione ze środków jego mieszkańców,

w obszarze standardu świadczonych usług wspomagających

- kontynuowanie działań zmierzających do zapewnienia zajęć z psychologiem, w celu pełnej realizacji zajęć rehabilitacji społecznej, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 14 stycznia 2014 r. w sprawie zajęć rehabilitacji społecznej w domach pomocy społecznej dla osób z zaburzeniami psychicznymi⁵,
- zintensyfikowanie działań zmierzających do likwidacji depozytów po zmarłych mieszkańcach Domu, zgodnie z ustawą z dnia 18 października 2006 r. o likwidacji

¹ Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.

² Dz. U. z 2018 r. poz. 734 ze zm.

³ Dz.U. z 2018 r. poz. 936 ze zm.

⁴ Dz.U. z 2019 r. poz. 1065 ze zm.

⁵ Dz.U. z 2014 r. poz. 250

niepodjętych depozytów,⁶

- ustalanie aktualnej sytuacji w miejscu zamieszkania lub pobytu osoby przed jej przyjęciem do Domu, zgodnie z § 11 rozporządzenia w sprawie domów pomocy społecznej,
- dysponowanie środkami pieniężnymi mieszkańca tylko przez niego lub osobę do tego upoważnioną,

w obszarze żywienia i organizacji posiłków

- sporządzanie jadłospisów dla mieszkańców korzystających z diety ogólnej, z uwzględnieniem podaży wszystkich owoców oferowanych mieszkańcom w codziennym wyżywieniu.

OŚRODKI POMOCY SPOŁECZNEJ

W latach 2019-2020 przeprowadzono kontrole kompleksowe w ośrodkach pomocy społecznej województwa zachodniopomorskiego z zakresu realizacji zadań gmin, określonych w ustawie o pomocy społecznej. Kontrolami objęto łącznie 40 jednostek.

Dwa ośrodki pomocy społecznej otrzymały decyzję o nałożeniu kary za brak realizacji poprzednich zaleceń pokontrolnych. Łączna kwota nałożonych kar wyniosła 800 zł. W wyniku przeprowadzonych kontroli wydano łącznie 59 zaleceń pokontrolnych.

Charakterystyka najczęściej występujących zaleceń:

w obszarze zatrudnienia i kwalifikacji kadr

- zatrudnienie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych, zgodnie z art. 110 ust. 11 ustawy o pomocy społecznej,
- zatrudnianie na stanowisku kierownika jednostki osób, które spełniają wymogi określone w art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej,

w obszarze poprawnego udzielania świadczeń z pomocy społecznej

- udzielanie świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (zasiłków stałych) zgodnie z art. 106 ust. 3a ustawy o pomocy społecznej,
- udzielanie świadczeń z pomocy społecznej w postaci posiłku jako świadczeń niepieniężnych, zgodnie z art. 36 ust. 2 pkt j ustawy o pomocy społecznej,
- przyznawanie pomocy w postaci zasiłku celowego specjalnego zgodnie z art. 41 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej,
- przyznawanie i wypłacanie świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (zasiłki stałe) za okres miesiąca kalendarzowego, począwszy od miesiąca, w którym został złożony wniosek wraz z wymaganą dokumentacją,
- udzielanie schronienia zgodnie z zasadami określonymi w art. 48a ust. 1, 2 oraz art. 106 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej,
- prawidłowe ustalanie odpłatności za pobyt osób przebywających w domach pomocy społecznej lub korzystających z usług środowiskowego domu samopomocy, zgodnie z art. 106 ust. 3b ww. ustawy,
- prawidłowe ustalanie i wyliczanie dochodów osób i rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej (art. 8 ww. ustawy),
- naliczanie kwoty odpłatności za usługi opiekuńcze zgodnie z podjętą uchwałą rady gminy/miasta,

⁶ Dz.U. Nr 208 poz. 1537 ze zm.

w obszarze przyjętych procedur

- zawieranie kontraktów socjalnych z osobą bezdomną przed wydaniem decyzji w sprawie udzielenia pomocy w formie schronienia,
- prawidłowe przeprowadzanie rodzinnych wywiadów środowiskowych z osobami lub rodzinami korzystającymi ze świadczeń z pomocy społecznej (art. 107 ww. ustawy),
- terminowe sporządzanie aktualizacji wywiadów środowiskowych, zgodnie z art. 107 ust. 4 ustawy o pomocy społecznej,
- prawidłowe i zasadne stosowanie rygoru natychmiastowej wykonalności zgodnie z art. 108 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁷,

w obszarze dokumentacji Ośrodka

- prowadzenie prawidłowego postępowania z osobą, z którą zawarto kontrakt socjalny oraz zawieranie kontraktów socjalnych na odpowiednich formularzach, zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego⁸,
- właściwe konstruowanie decyzji administracyjnych, zgodnie z art. 107 Kpa.

POWIATOWE CENTRA POMOCY RODZINIE

W latach 2019-2020 przeprowadzono kontrole kompleksowe w ośrodkach pomocy społecznej województwa zachodniopomorskiego z zakresu realizacji zadań powiatu, określonych w ustawie o pomocy społecznej. Kontrolami objęto 8 jednostek

W wyniku przeprowadzonych kontroli trzem jednostkom zostało wydane takie samo zalecenie pokontrolne:

- podjęcie działań mających na celu zapewnienie miejsc całodobowych dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży.

Jednocześnie, na podstawie wyników przeprowadzonego nadzoru stwierdza się konieczność podjęcia następujących działań:

- zatrudnienie w powiatowym centrum pomocy rodzinie pracownika socjalnego,
- podjęcie działań mających na celu prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej zgodnie z art. 19 pkt 12 ustawy o pomocy społecznej,
- podjęcie działań mających na celu prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży zgodnie z art. 19 pkt 11 ustawy o pomocy społecznej.

OŚRODKI WSPARCIA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI.

W latach 2019-2020 przeprowadzono 19 kontroli w środowiskowych domach samopomocy oraz powiatowych ośrodkach wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Zakres kontroli obejmował zagadnienia dotyczące organizacji i sposobu funkcjonowania tych jednostek. Łącznie wydane zostały 24 zalecenia pokontrolne.

⁷ Dz.U. z 2020 r. poz. 256 ze zm.

⁸ Dz.U. Nr 218 poz. 1439

Charakterystyka wydawanych zaleceń:

w obszarze zatrudnienia i kwalifikacji kadr

- dostosowanie kwalifikacji pracowników do wymogów określonych w rozporządzeniu w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych oraz w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy⁹,
- zapewnienie wskaźnika zatrudnienia pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego odpowiednio do standardów określonych w § 12 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy,
- dostosowanie nazewnictwa stanowisk do rozporządzenia w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych oraz do posiadanych przez pracowników kwalifikacji zawodowych,

w obszarze dotyczącym bazy lokalowej

- zapewnienie odpowiedniej powierzchni użytkowej tj. nie mniej niż 8m² na jednego uczestnika,
- dostosowanie pomieszczeń śds do potrzeb osób niepełnosprawnych tj. likwidacja barier architektonicznych,
- zamontowanie udogodnień przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych,

w obszarze dokumentacji

- przekazywanie sprawozdań merytorycznych do jednostki zlecającej,
- aktualizacja dokumentacji programowej ośrodka tj. regulaminu organizacyjnego i programu działalności,
- prowadzenie dzienników pracy przez wszystkich pracowników zespołu wspierająco-aktywizującego,
- przekazywanie sprawozdań merytorycznych do jednostki zlecającej,

w obszarze procedur

- informowanie o planowanym zamknięciu domu zgodnie z § 6 ust. 5 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy,
- kwalifikowanie uczestników do zwiększonej dotacji, o której mowa w art. 51c ust. 5 ustawy o pomocy społecznej na podstawie dokumentacji spełniającej wymogi określone w Wytocznych MRPiPS.

Jednocześnie, na podstawie wyników przeprowadzonego nadzoru stwierdza się konieczność podjęcia następujących działań:

- zapewnienie w obiekcie śds wszystkich pomieszczeń wymienionych w § 18 rozporządzenia w sprawie środowiskowych domów samopomocy,
- dostosowanie nazewnictwa stanowisk do rozporządzenia w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych oraz do posiadanych przez pracowników kwalifikacji zawodowych,
- prawidłowe kwalifikowanie uczestników do zwiększonej dotacji.

Postępowaniem nadzorczym objęto także klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W przypadku tej jednostki stwierdzono niespełnianie przez osobę kierującą klubem wymogów kwalifikacyjnych obowiązujących kierowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

⁹ Dz.U. z 2020 r. poz. 249

DZIENNE DOMY „SENIOR+”

Przeprowadzanie kontroli w placówkach „Senior+” rozpoczęto w 2020 r. Zakres kontroli dotyczył zgodności świadczonych usług ze standardami określonymi w Programie wieloletnim „Senior+”, przyjętym uchwałą Nr 34 Rady Ministrów z dnia 17 marca 2015 r. w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Senior- WIGOR” na lata 2015-2020¹⁰ w brzmieniu określonym uchwałą Nr 157 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r.¹¹ oraz zgodności zatrudnienia kierownika i pracowników z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolami objęto 2 jednostki, którym wydano 9 zaleceń pokontrolnych. Charakterystyka wydanych zaleceń:

w obszarze zatrudnienia i kwalifikacji kadr

- zapewnienie posiadania przez kierownika Dziennego Domu „Senior+” kwalifikacji zgodnych z art. 122 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej,
- dostosowanie nazewnictwa stanowisk do rozporządzenia w sprawie wynagradzania pracowników samorządowych oraz zapisów Programu wieloletniego „Senior+”,

w obszarze dotyczącym bazy lokalowej

- dostosowanie bazy lokalowej do wymogów określonych w Programie wieloletnim „Senior+”, tj. zapewnienie pokoju zabiegowo-pielęgniarskiego, łazienki wyposażonej w natrysk i szatni wyposażonej w indywidualne szafki oraz niwelację występujących w placówce barier architektonicznych,

w obszarze świadczonych usług

- zapewnienie minimum jednego (w szczególności gorącego) posiłku dziennie – w sposób ciągły,

w obszarze procedur

- rzetelne sporządzanie sprawozdań z frekwencji,
- prowadzenie dziennych list obecności z uwzględnieniem poświadczenia przez seniora obecności na zajęciach.

W wyniku prowadzonej działalności kontrolnej stwierdzono pobranie przez jedną jednostkę dotacji w nadmiernej wysokości, czego efektem było wydanie zalecenia o dokonaniu zwrotu dotacji za 2019 r. oraz za 2020 r. w łącznej wysokości 15.409,09 zł.

PLACÓWKI CAŁODOBOWEJ OPIEKI

W latach 2019-2020 przeprowadzono kontrole kompleksowe w placówkach zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, w zakresie oceny zgodności świadczonych usług ze standardami określonymi w art. 68, 68a, 68b i 68c ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. W omawianym okresie kontrole przeprowadzono w 9 jednostkach, z czego 1 jednostka została skontrolowana dwukrotnie. Konsekwencją stwierdzenia prowadzenia ww. działalności bez zezwolenia Wojewody było wszczęcie dwóch postępowań administracyjnych, z których jedno zakończyło się nałożeniem kary w wysokości 40.000,-zł za niezaprzeszanie prowadzenia bez zezwolenia Wojewody placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku.

Wskutek prowadzonej działalności kontrolnej wydanych zostało 6 zaleceń pokontrolnych.

¹⁰ M.P. z 2015r. poz. 341

¹¹ M.P. z 2016 r., poz. 1254

Charakterystyka najczęściej wydawanych zaleceń:

w obszarze podstawowym

- zaprzestać prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku, bez zezwolenia wojewody,

w obszarze przyjmowania mieszkańców

- przyjmować do placówki osoby ubezwłasnowolnione na podstawie zezwolenia sądu opiekuńczego na umieszczenie podopiecznego w placówce całodobowej opieki – zgodnie z art. 175 w związku z art. 156 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, a w stosunku do osoby ubezwłasnowolnionej przebywającej aktualnie w placówce podjąć działania zmierzające do dopełnienia wymaganych formalności,
- stosować art. 79 Kodeksu cywilnego w przypadku przyjmowania do placówki osób, które nie są w stanie pisemnie wyrazić zgody na pobyt w Domu,

w obszarze świadczonych usług

- zapewnić posiłki dietetyczne osobom wymagającym diety, zgodnie ze zleceniem lekarskim,
- doposażyć pokoje mieszkalne w niezbędne meble, zgodnie z art. 68 ust.4 pkt 3 lit. c ustawy o pomocy społecznej.

POZOSTAŁE JEDNOSTKI:

W 2019 r. przeprowadzona została kontrola w podmiocie niepublicznym prowadzącym schronisko dla bezdomnych mężczyzn, schronisko dla bezdomnych kobiet, noclegownię i ogrzewalnię, w zakresie oceny stopnia spełniania przez te jednostki standardów określonych w rozporządzeniu Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni.¹²

W toku kontroli stwierdzono brak spełnienia wymogów określonych w przywołanym rozporządzeniu, w tym:

w obszarze bazy lokalowej

- w niektórych pokojach mieszkalnych powierzchnia mieszkalna przypadająca na jedną osobę jest mniejsza niż 3 m²;
- niewystarczająca liczba urządzeń sanitarnych zamontowanych w łazienkach lub toaletach,
- pomieszczenie wydzielone do samodzielnego przygotowania posiłków nie zostało wyposażone w kuchenkę umożliwiającą przygotowanie posiłku,

w obszarze organizacji:

- ogrzewalnia świadczy usługi w godzinach 19.00 - 7.00 zamiast w godzinach 18.00 -8.00.

w obszarze zatrudnienia i kwalifikacji kadr

- osoby kierujące nie posiadają specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej lub (oraz) co najmniej 3-letniego stażu pracy w pomocy społecznej,
- w schronisku nie zatrudniono pracownika socjalnego.

¹² Dz. U. z 2018 r. poz. 896

Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 8 lutego 2018 r. o zmianie ustawy o pomocy społecznej¹³ podmioty prowadzące w dniu wejścia w życie niniejszej ustawy tj. w dniu 11 maja 2018 r. ogrzewalnie, noclegownie lub schroniska dla osób bezdomnych, niespełniające standardów określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 48a ust. 14 ustawy o pomocy społecznej są obowiązane dostosować do tych standardów ogrzewalnie, noclegownie lub schroniska dla osób bezdomnych, do dnia 31 grudnia 2022 r.

W 2020 r. zrealizowane zostały działania nadzorcze dotyczące sposobu funkcjonowania dziennego domu pomocy. Stwierdzono, że osoba kierująca tą jednostką nie spełnia wymogów kwalifikacyjnych obowiązujących kierowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej.

ZATWIERDZAM

wz. WOJEWODY ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Marek Subocz
WICEWOJEWODA

- właściwy podpis na oryginale -

¹³ Dz. U. z 2018 r. poz. 700 ze zm.